

36342
DISSERTATIO IN AVGVRALIS MEDICA
DE
VICTV SALVBRI
ANIMALIBVS ET ^{EX} VEGETABILIBVS
TEMPERANDO

QVAM
DIVINIS AVSPICIIS
CONSENSV GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
PRAESENDE
VIRO ILLVSTRI AC GENEROSISSIMO
D. ALBERTO v. HALLER

PHIL. ET MED. DOCTORE
MED. ANAT. CHIRVRG. BOTAN. P. P. O.
CONSIL. AVL. ET ARCHIATRO REG. ET ELECT.
SOCIET. REG. SCIENT. GOTTINGENSIS PRAESENDE
ACAD. IMP. NATVR. CVRIOS.
SOC. REG. LOND. BEROL. SVECIC. ET VPS. SODALI
SVPR. SENATVS REIPVBL. BERNENS.

DVCENTVM VIRO
PRO
GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN ARTE MEDICA HONORIBVS
ET PRIVILEGIIS LEGITIME OBTINENDIS

H. L. Q. C.
PVBLICE ERVDITIS PROPOONIT
AVCTOR
NICOLAUS HIMSEL
RIGA-LIVONVS.

Diaetet.

156,26

AD DIEM SEPTEMBR. MDCCLJ.

GOTTINGAE,
TYPIS GEORG. LVDOV. SCHVLZII, ACAD. TYPOGR.

Diag. diaet.
103

GRAVISSIMO ET SANCTISSIMO
INCLYTAE CIVITATIS IMPERATORIAE RIGENSIS

S E N A T U I
V I R I S

NATALIVM SPLENDORE, ERVDITIONIS GRAVITATE,
VIRTVTVM FVLGORE, MVNERVMQVE AMPLITVDINE
ORNATISSIMIS ET SPLECTATISSIMIS

*ILLVSTRIBVS MAGNIFICIS
GENEROSISSIMIS PRAESTRENVIS
NOBILISSIMIS DOCTISSIMIS
CONSVLTISSIMIS ET PRVDENTISSIMIS*

DN. CONSVLIBVS

DN. SENATORIBVS

DN. SECRETARIIS

CIVITATIS PATRIAЕ PATRIBVS
LONGE MERITISSIMIS

MAECENATIBVS PATRONIS
FAVTORIBVS SVIS
OPTIMIS AC MVNIFICENTISSIMIS
SVMMA MENTIS PIETATE VENERANDIS
INCOLVMITATEM LONGAEVAM, FELICITATEM
PERENNEM
LAETOS ET PROSPERRIMOS CONSILIORVM
CVRARVMQVE SALVBERRIMARVM PRO PATRIA
SVCCESVS DEMISSE APPRECATVR
ATQVE LEVISSIMAS HASCE PAGELLAS
IN TENVE BENEVOLENTIAE AC FAVORIS
PATRI OLIM PRAESTITI MQNVMENTVM
IN PIAE AC DEVOTISSIMAE SVAE OBSERVANTIAE
TESSERAM
SE SVAQVE STVDIA COMMENDATVRVS
HV MILLIME DICAT OFFERT CONSECRAT
AVCTOR.

§. I.

Corpus nostrum destruitur perpetuo, & ex propria
sua indole. Causae, quae vitam conservant,
eam ipsae quasi consumunt, & positae sunt in circulo
humorum perpetuo, qui motu cordis & arteriarum
absolvitur. Nam sanguis summa vi a) a corde im-
pellitur in arterias, harum latera distendit, & reacti-
onem

a) Quae a IOH. ALPHONSO FORELLO 135000 librarum ponde-
re aestimatur: vid. Ill. & Generosiss. de HALLER in
notis ad BOERHAAVII praelect. in Inst. Med. Vol. II. §.
188. not. b.; qui ipse tamen non numeris, sed meliori
ratione hanc aestimationem init.

onem tunicarum solidarum (dum arteriae sese contrahunt, vique distendenti resistunt) expertus, variis directionibus agitatur & propellitur: sed ipsae partes vasorum solidae hac ratione per vim irruentis fluidi conteruntur, solvuntur e nexu suo mutuo infinitae particulae, & ipsae sanguinis moleculae attritae perpetuo, & inter se vehementer motae & agitatae, perduntur, dum per varia organa eliminantur de corpore.

§. II.

Cum itaque, quam diu vitam agimus, per circumductiones humorum perennes, per actiones vasorum & viscerum continuo aliquid deperdatur, & indies tenerima corporis structura laedatur & detrimenta capiat, machina humana brevi certe destrueretur, irreparata iactura. Accedit, quod humoris nostri, ad putredinem dispositi, per repetitos circulos notabilem satis acrimoniae gradum intra breve tempus acquirere possint: b) recentem hinc alibilem

&

b) Homini, quoties saltē per 24 horas inediā & sitim fert, sensibilior calidiorque halitus fit, sensus doloris oritur in gingivis, liquor de ventriculo regurgitat, simul anima factere incipit, (quod in monachis post religiosa
ieiunia

& blandum chylum firma & fluida corporis nostri requirunt, quo id, quod de solidis amissum fuit, restatur, & acrimonia humorum putrescibilis tempetur, inque eam salinae naturae mediocritatem redditur, quae homini naturalis est.

§. III.

Invitatur autem homo instinctu naturali & ex innato desiderio, vitae integritatem sustinendi & producendi, ad novam corporis refectionem; hinc indiget alimentis, quae corporis pristinum robur instaurant.

§. IV.

Cibaria ex animali & vegetabili regnis desumpta, per vim viscerum nostrorum $\chi\nu\lambda\omega\pi\omega\eta\sigma\epsilon\iota$ destinatorum ita mutantur, ut ex iis succus lacteus paretur, qui ulteriori per viscera & vasa circuitu elaboratus, magis magisque subactus, actione vasorum densatus & compactus, characterem liquidorum nostrorum inquinatum induit, corporisque restauracioni aptatur.

§. V.

ieiunia observamus) & febris variaque inde mala sequuntur, ut ex ipsis diris inflammationibus in esurie diutinim tolerata, mors ipsa sequi possit.

§ V.

Coloratus nunc liquor, actiones cordis & pulmonum expertus, sanguinis nomine veniens, omnium aliorum humorum, qui in corpore humano reperiuntur, materiem continet, & praebet idem succum gelatinosum, nutritum, qui hominem non solum in statu pristino conservat, sed etiam ad certum aliquod tempus auget, & eius incrementa efficit. Is sanguis plenus esse debuit particulis, quibus id, quod afficit humorum vasa perfluentium decussum est, restituatur, iterumque iactura reparetur. Non omne vero liquidum ad nutriendum corpus aptum est; aqua enim pura vita conservari nequit: requiritur potius materies fluida, viscosa, glutinosa, solidis adhaesura. Lympha igitur viscida c), ea nempe sanguinis pars, quae per quietem in solidam naturam abit, nutritioni aptissima erit: adhaeret enim mollis & glutine plena lympha, eademque icta solidecit. Praeterea lympha tenuis apta est, ut omnes in corpore canales obire possit, exemplo

c) Omnes sucos humanos alibiles, viscidos esse certum est.

Quam facile enim fibras aut membranas aut solida coagula efficiant, demonstrant placenta crux e vena secca emissi, polypi sanguinei, serosi, membranae artificiales Ruyshianae, ossium calli &c. vid. comment. III. PRAECEPTORIS in Praelett. BOERHAAVI Vol. III. p. 658 nota e

emplo albuminis ovi, quo pullus in ovo unice nutritur *d*), subeunte tenerrima vascula pulli: a lympha ergo viscida nutritionem fieri dubium non erit. Sanguis dotem modo dictam, ut nempe lympham contineat viscidam, possidere nequit, nisi laudabilis chylus officinam eius intret. Alibilis itaque convenienti vietu reddatur necesse est, ut partes illas, quibus sanguis orbatus fuit, denuo pro corporis reparatione adferat.

§. VI.

Sanguis sani hominis, princeps ille humor inquilinus, sapore falsus deprehenditur, & eiusdem fere indolis, qua sal ammoniacus est *e*). Iste sal ex

d) Albumen ovi adhuc lympha ponderosius est, attamen pullus eo perficitur, & solida, imo ipsa osla dura ex albume generantur: pullus enim rostro suo testam perforare potest.

e) Sal humanus in universum similis est sali ammoniaco, in eo tamen diversus, quod sola vi ignis in alcalinam naturam transeat, cum ammoniacus suam indolem retineat vid. *Generosissimus FRAECEPTOR* in *comment. Vol. II.* p. 341. *BOERHAAVIUS* in *Elem. Chem. Tom. II. Proc. XCV.* in usu.

B

sale marino & alcalico volatili componitur. Analy-
sis chemica confirmat praesentiam salium, qui neu-
trum in sanguine constituunt, acidi, marini, alcali-
ni, quorum vero miscela intima est. Sanguini licet
extra vas a haerenti mutationes inducantur sensibiles,
non tamen colligendum est, ita obtingere in corpo-
re, ut extra illud accidit, in vas a haerenti effusoque
cruori. Sanguis enim a vas coercitus blande subfal-
sus est, nec acescit nec alcaleficit. Negari tamen ne-
quit, inesse ei dispositionem ad alcalescentiam, quae
per nimios sanguinis motus augeri potest. Tempe-
rata ergo & naturalis, quae sanguini inhaeret salredo,
blandum requirit chylum, omnique ab acreidine alienum,
qui potius, si in acrimoniam alcalescentem de-
generatio humorum instet, temperare & emendare in-
cipientem corruptelam possit. Ut itaque firmae &
fluidae corporis humani partes salutari reparatione
gaudeant, debet succus duplicitis proprietatis parti-
ceps, & alibilis & blandus, nostris adsimilari humoris
bus: laeditur enim sanitas, nisi chylus utraque dote
imbutus sanguinem reficiat.

§. VII.

Propius nunc ad institutum accedo, demonstratus, quam optime valetudini nos consulere, si cibos capiamus ex regno utroque vegetabili & animali, acidae & alcalinae indolis, & optime notae ea ratione evadere chylum, qui restaurati corporis nostri aptissimus sit. Cibi enim si vel purae indolis alcalinae vel acidae fuerint, & diutius ex hac vel illa classe usurpentur, nocebunt, & vitiabitur, & corrumperunt sanguis, variaque mala creari poterunt.

§. VIII.

Esculentorum salubrium, de quibus breviter hic agere animus est, tanta homini a benigno Creatore concessa est varietas, ut ex convenienti ciborum delectu & iusta & modica eorum copia laete vivere, valere, vitamque conservare queat. Sunt vero omnia edulia vel ex animali vel vegetabili regnis desumpta. Ut itaque manifestum faciam, ad cibariorum materiem animalia cum vegetabilibus esse combinanda, ut quam optime sanum & integrum corpus servari possit; incumbit mihi, paucis differentias considerare, quae intercedunt inter cibum animalem & vegetabilem: nam animalis aequa ac vegetabilis proprias quasdam affectiones habet, quae attentione nostra

B 2

di-

dignae sunt. Mineralis alimenti hic mentionem ini-
cere haud necesse est; mineralis enim regni pro-
ducta ad restitutionem partium amissarum corporis
nostri inepta sunt.

§. I X.

Varia sunt animalia terrestria, volatilia, aqua-
tilia, quae mortalibus concessit benignus ille Procrea-
tor mundi. Eorum partes, & praesertim carnes, ha-
bent omnes in se reconditum succum lymphatico ge-
latinosum, maiori tamen pro suis differentiis vel mi-
nori copia, magis vel minus nutritioni aptum. Ita
animalia paludosis locis nutrita non tam elaboratis
succis scatent, quam ea, quae montosis locis & in ae-
re sereno liberiori vivunt; corpusque suum magis ex-
ercent. Carnes porro animalium mediae aetatis sapidi-
ores sunt, & nutrimentum magis laudabile & firmum
suppeditant; vetulorum & iuniorum, exiguum mi-
nusque firmum alimentum praebeant. Carnes deni-
que animalium castratorum magis nutriunt, quippe
fucci nobilioris copiam, non in sui generis propaga-
tionem, sed in proprii corporis augmentum impen-
dunt. ¹⁰⁰ Esse autem lympham illam, quae in textura
fibrosa carnis haeret, proximam nutritionis materiem, &
ipsam quidem fibrosam carnis texturam haud nutrire, ex

supra-

supra dictis patescere potest: id quod Gallorum natio bene novit, carnium enim iura potissimum in deliciis habent, carnes ipsas reiiciunt.

§. X.

Animalia igitur copiosum ac probum suppeditant alimentum, convenient cum natura nostra, & succi eorum facilime in inquilinos nostros humores mutantur. f). Firmissimum cibum, & vires continuo instaurantem, praebet victus animalis: in vegetabilibus minus materiae alibilis viscidae ineit, hinc longe parcus nutriunt. g)

§. XI.

Sunt vero partes animalium in universum ad corruptionem & cadaverosam putredinem pronae, si a lacte discedamus, sibi & suae naturae relicto. Nimirum in omnium animalium succis, alcalinum volatile vel halituosum principium deprehendi certo constat; illud vero unum animal prae altero magis exaltatum habet. Maiori copia haec alcalina dispositio in est humoribus eorum animalium, quae aliis sui gene-

B 3

f) Ius carnium iuveni, perpetuis haemorrhagiis fere ad mortem debilitato, vitam sustentavit, teste LOWERO.

g) vid. Optimi PRAECEPTORIS *Physiol.* §. 238.

ris, quam quae vegetabilibus & plantis vivunt. Ita fe-
rae & aves, quae multo volatu corpus exercent, quaeque
aliarum vescuntur carnibus, magis illud principium
evolutum habent: rapacia vero, quae putredinosum
de corpore spargunt halitum, propter ferinum &
nauseosum saporem displicant.

§. XII.

Cum itaque carnes animalium omnium, adeo
proclives sint ad putredinem & alcalescentiam, & ob-
pingue, quod facile rancidum fit, & acrimonia
sua insigniter laedit, (sicut testantur nidorosi ructus,
quos amaror oris praecedit, spasmi ventriculi, vomi-
tusque sequuntur) putridis morbis ansam praeben-
tant: patet, quam male vitae suae integritati consu-
lant illi, qui solis carnibus gulam sibi explent, easque
quotidie ingurgitant. Quo magis damnamus pessi-
mam consuetudinem eorum, qui putrefactionis satis
faepe intensum gradum carnes acquirere permittunt;
moliores enim licet evadant, nunquam tamen ap-
tum corpori nutrimentum, conciliabunt & manife-
sto nocebunt carnes semiputridae ob alcalinum vo-
atile generatum & evectum. Chylus enim ad pu-
tredinem concipiendam & propagandam reddetur
quam aptissimus, & sanguinem, cui alioquin ad alca-
lescen-

lescentiam dispositio inest, nocentissima sua dote imbuere poterit. Sanguis ita sensim a blanda sua temperie degenerabit, et truculenta in corpore mala incendere poterit.

§. XIII.

E regno contra vegetabili quae habentur, aut parantur edulia, in universum infirmiora ad nutriendum sunt animalibus. Experimento egregio id in se ipso exploravit DIONYSIVS DODARTVS, qui, cum per tempus aliquod non nisi leguminibus vesceretur, & praeter aquam & panem nihil in victum adhiberet, intra 40 dies decimam quartam substantiae suae partem amisit ^{b)}. Recondunt quidem in primis frumenta & leguminā materiem viscidam glutinosam, quae viribus animalibus in lympham coagulabilem abit; longe tamen minori copia quam animalia. Olera vero & fructus fere nihil alibilis lymphae continent. Porro habere quam plurima vegetabilium, si a quibusdam eorum recedamus, acidi quid in sua mixtione reconditum, chēmia docet: & pleraque eorum, quae esu nostro inserviunt, eius sunt indolis, ut sibi commissa expedite satis fermentescant; ubi scilicet excitato mo-

^{b)} vid. Ad. Lips. ann. 1709. p. 160.

tu intestino, ita immutantur, ut aer generetur clasticus, & alcohol inde & sal obtineatur acidus). Cerealia farinosa aqua subacta sponte acescunt *k*). Qualisunque fuerit planta ex classe fermentabilium, exsiccata & destillationi aperto in igne commissa, acidum dat stagna. Recondit vero fermentabile unum prae altero, acidi maiorem vel minorem quantitatem: & experimenta BOERHAAVII docent, quam plurima vegetabilium, dum sibi relinquuntur, in caloris gradu, qui est sani hominis, non computrescere, sed fere semper in motum abire fermentitum, & acescere; et si maiori igne, in lixiviam indolem corrupti possint. Putrefactio vero in vegetabilibus a fermentatione distinguenda est; licet utraque sit motus intestinus, vegetabilibus tamen illa eam inducit mutationem, ut leni igne ex iis habeatur sal alcalicus, faetens, volatile *l*).

§. XIV.

i) vid. fermentationis historia in BOERHAAVII *Elem. Chem.* Tom. II. Part. I. p. 144.

k) Dulcis avena cum aqua blandissima, loco calido fit acerrimum mustum solo calore acidum fit & rodens vid. Praelect. BOERH. Tom. I. p. 253.

l) vid. de putrefactione vegetantium BOERHAAVII *Elem. Chem.* Tom. II. Part. I. p. 251- & Proc. LXXXVIII.

§. XIV.

Ex classe autem vegetabilium, quae copia salis alcalini scatent, aut facile in illud mutantur, quaeque sibi relicta non fermentescunt neque acorem contrahunt, sed potius absque fermentatione sponte in putredinem abeunt, erunt cepa, allium, scillarum bulbii & porrorum: raphanus hortensis, maxime crassus orbicularis albus & niger: semina cochleariae, erucae, sinapis, raphani: nasturtium, brasica capitata, & aliae plantae, quae per se putrescunt & foetidae evadunt ^{m)}). Quamquam haec modo memorata vegetabilia una cum carnibus putridae corruptioni obnoxia sint; notandum tamen, numerum eorum exiguum esse, si comparetur cum multitudine insigni acescentium farinosorum & succulentorum, quae tellus gignit: sunt enim ex usitatissimis olerum illa, quae sponte in acescentiam vergunt, & plantae omnes succulentae, leguminosae, fructus horaei, succi stirpium expressi &c. fermentationem concipiunt

^{m)} vid. BOERHAAVIUS loc. cit. Proc. XXXIII. omnis gens planaria tetrapetalorum siliquosarum putrescit in foetidum cadaverosum, & alcali volatile gignit. vid. comment. ill. HALLERI in BOERH. Inst. Vol. I. p 253. Assumpta vegetabilia putrescentia ipsam urinam foetido suo odore imbununt.

piunt n); fere vegetabilia omnia, quae in viētum quotidianum recipimus, paucis aromaticis herbis & antiscorbuticis exceptis, in aere mediocriter tepido abeunt in naturam acidam n).

§. XV.

Ex modo prolatis constat, in dolem viētus animalis alcalescentem, vegetabilium quae in usu sunt plerorumque acidam esse. Praeterea certum & quam certissimum est, chylum pro natura & genio alimenterum ex quibus originem duxit differre: etenim lac brutorum, quae gramine, herbis aliisque vescuntur vegetabilibus, differt a lacte animalium, quae carnivora sunt, leonum scilicet, canum &c.: horum lac non facile acescit, & potius in acre liquamen foetidum urinosum abit. Lac animalium quae herbis meris & solis aluntur, facile dum per tempus in quiete haeret, acescere sponte incipit p). Quae cum ita sint sequitur manifesto, posse sensim sanguinem chyli dotibus imbui, si continuo alimenta ex regno vel

n) vid. numerus insignis fermentabilium, quae sub variis classibus apud BOERHAAVIUM occurrunt e.c. Tom. II. p. 147.

p) vid. *Praelect.* BOERH. Tom. I. p. 327. & *comment Generosissimi FRAECEPTORIS* ib. nota 23. conf. etiam *Aphorism.* BOERH. §. 79.

q) lib. cit. §. 78.

vel vegetabili vel animali unice deponuntur: posse itaque ex nimio & perpetuo usu carnium merarum & inde praeparatorum succorum vel piscium, qui etiam alcalinae sunt indolis *q).* imo sale volatili abundant, si ne adiecto acido vel vegetabilibus acescentibus interpositis, vitalibus liquidis brevi tempore tetram putredinem & corruptionem evenire. Quam male ideo sibi consulunt, qui vitam sibi putant acerbam, ni quotidie usu carnium variarum delectentur, imo qui carnes solas pro victu eligunt, omnibus reiectis oleribus & blande acescentibus vegetabilibus? Nonne destrui necesse est machinam corporis nostri, quando succus ad putredinem proclivis sanguinem sua dote imbuit, eique indolem acrem scorbuticam inducit; cum tamen liquida vitalia blandissima, temperatissima esse debeant? Ab usu carnis assatae per aliquot menses absque ullo alio cibo adsumtae, ex consilio empirici, febrem hecticam funestam vidit *Generosissimus PRAECEPTOR r);* & credibile est nimio carnium recentium usu febres varias inflammatorias accendi.

§. XVI.

q) A piscium repetito usu gravem & pisculentum odorem ipse sanguis contrahit, vid. *Praelect. BOERHAAVII* Vol. I. p. 122.

r) *Commentar.* vol. cit. p. 129. nota 14.

C 2

§. XVI.

Carnes porro & succi animalium cum longe maiorem chyli copiam praebeant, & abundantem corpori ingenerent succum, quam quidem ex regno vegetabili de promta, vitae tamen integratatem iis solis commode persistere haud posse, facile patet. Chylus enim copiosus abundantiam sanguinis parit, accumulatur adeo humorum massa, & ex intemperata carnium comedione corpori nostro inferri calamitates necesse est. Mater enim foecundissima plurimorum morborum est nimia sanguinis copia; spissescit sanguis qui praे nimia copia lente & tarde per vasa circulum absolvit; sensim in sanguine conflatur cacoehymia, dum quae fecerni & excerni debebant, in humorum massa remanent. Qua propter plethorici abstineant quantum fieri potest a succis animalium, a plantis aromaticis acria salia involventibus; acescentia contra & acetum ipsum in victu recipient, ne illa sanguinis, ad alcalescentiam proclivitas augeatur magis, & ipsa humorum massa maiori obruatur adfluxu. Frangit nimia succi animalis largiter ingesti copia vires corporis, & cum primis debilioribus feminis, otiosis, litteratis, qui vitae sedentariae dediti sunt, cum sufficienti viscerum robore destituantur, vietus animalis non nisi parca copia concedendus erit, ne magis debilitetur corpus, & largiori manu suppeditandus vietus vegetabilis

bilis. Ita fere etiam interdicendus est glutinosus animalium succus, quoties humorum viscida est dispositio; & paucus saltem & fere nullus admittendus, nisi correctio ex condimentis addatur. Iis vero qui corpus suum exercent, & valida digestionis organa habent, vegetabilia sola ad labores non sufficerent, quod amissa lymphatica principia, glutenque partium solidarum non reparent, sed utique ad robur eorum corporum, quaedam ciborum animalium copia requiritur. Absque carnibus summa debilitas ^r), & corporis & ventriculi, & diarrhoea perpetua molesta esse solet ^s). Fatentur etiam baiali & similis generis hominis plus corpori accedere virum roburque ab usu carnium augeri, & certe haud sufficerent tantis, quos saepe necessario subeunt, laboribus, nisi cibos caparent animales.

§. XVII.

Quid quod ex ipsa conditione primarum viarum, quibus assumta in corpore mutantur, homo videtur esse

^r) A vegetabilibus meris & perpetuo ingestis, corporis vires haud firmantur, experientia teste. Olim I. THEOPHILVS DESAGVLIERS, cum podagram obstinato vegetabilis cibi usu profigasset, ob virium nimiam diminutionem ad carnes redire coactus fuit.

^s) vid. *Illustris de HALLER*, omni cultu in aeternum venerandi PRAECEPTORIS prim. lin. *Physiol.* p. 315. §. DLXXXVI.

C 3

esse animal carnivorum: licebit enim ex partium corporis humani, conformatione desumere coniecturas ad functiones naturales. Requirit ergo carnium usum 1.). ventriculi humani fabrica, similis enim est carnivorum ventriculis; 2) requirunt hunc victum dentes variae figurae in utraque maxilla, ad comprehendendas & lacerandas carnes, idonei. Sunt enim incisores, qui arripiunt & mandent, (quibus animal herbivorum in maxilla superiori caret) sunt canini conici, pro dividenda carne, ut lympha gelatinosa ex intervallis fibrum educatur t); sunt molares dentes ad frangenda solida, cartilagine, ossa, semina, & nucleos: ut adeo homo ex ipsa Creatoris destinatione animal sit omnivorum v).

§. XVIII.

Adhaec si attendimus ad affectiones, quas in nobis a solo unius generis alimentorum usu percipimus, videmus talem victum naturae nostrae esse adversum. Etenim quoties alcalescentibus uberioris utimur, carnis, pinguedine animalium &c. neque acida, vegetabilia,

t) vid. *Generosissimi PRÆCEPTORIS prim. lin. Physiol.* pag. 315.

§. D. LXXXVI. ARBUTHNOT's *Essay concerning the nature of Aliments.* &c. Lond. 1735. p. 224. conf. etiam WALLIS in *Phil. Transact. Angl.* Vol. XXII, p. 769.

v) WALLIS l. c. p. 773. TYSON contra WALLIS ib. p. 774. 782.

bilia, oleraque acescentia misceamus, mox humorum ad alcalescentiam augebitur proclivitas, quae foetorem oris, saporem amarum, sitim, appetitum prostratum, nauseam, ructus nidorosos producit, quae vero omnia symptomata acescenti vegetabili diaeta mitigabuntur & superantur. In omnibus itineribus maritimis diuturnis & navium expeditionibus saepe longis, magna classiariorum strages fit, dum lardo siccato & fumo & sale conditis unice vescuntur: vitiantur humores, & in liquamen ammoniacale semiputridum vertuntur, quae mala scorbutica producunt. Est enim in carnibus fumo & sale induratis, singularis quedam ex sale volatili acido, & oleo rancido coniuncta acrimonia, quae oleribus acescentibus corrigi & temperari potest: ipsi etiam classiarii post muriaticorum salium ubertatem acida desiderant. Inde quoque fit, ut homines ii, quibus aliquid vegetabilium supereat, vel fructuum horaeorum, vel conditorum acidorum, levius & tardius malo scorbutico laborent.

§. XIX.

Cibus itaque simplex assumptus quotidie, facile nanseam parit: varietas contra delectat, &, quod cum voluptatis quodam sensu adsumitur, melius digeritur

tur w). Nonne igitur nos docet natura ipsa, misere-
re utriusque classis cibos, fastidium creando eorum,
quae ex una classe diutius aut copiosius ingesta fuerint,
contra excitando appetitum eorum, quae prioribus
opposita, sunt eorumque vim infringere valent? Vi-
demus pariter integras gentes, quae uni soli victus ge-
neri assuevere, minus justa humorum temperie, & quod
hinc consequitur, minus perfecta comodaque vale-
tudine gaudere. Gentes, quae perpetuo carne ves-
cuntur, ut Aethiopes olim, & nunc quoque Tarta-
ri quondam Scythaee appellati, qui adeo brutorum
animalium modo ipsas crudas carnes vorant, itemque
Anthropophagi, inclinant ad scorbütum, lepram, sca-
biem: quae omnia necessario ex putrescentibus, cor-
ruptisque humoribus oriri debent: iidem foetent intole-
rabiter &c. x). Primos mortalium, dum solis frugibus aut

w) vid. CONR. BARTHOLD. LEHRENS *Select. Dietet.* Francof.
1710. p. 298.

x) Praeterea feroce sunt & immisericordes; contrarios vero
mores observamus in iis, quibus victus vegetabilis est,
humorumque blandities, ii enim mites & misericordes
ut in Braminum religione sunt. Exstant exempla, usu
vegetabilium per tempus aliquod continuato, iracundi-
am immunitam & fere demtam fuisse: conf. AR-
EVTHNOT lib. cit. p. 226.

frumentis alerentur, multis conflictatos fuisse morbis, testatur HIPPOCRATES. *y*). Lappones solis fere piscibus carnibusque vivunt, iisdemque non salitis, paucissima in usum admittunt vegetabilia *z*): Sunt vero faetidi, & 50 circiter anno iam decrepiti redduntur: oculis item valde debilibus laborant. Persae aliquae Orientis populi, carnibus fere abstinent, & solis vegetabilibus contenti sunt: at iidem longe minoris roboris, breviorisque vitae sunt quam Europaei, quemadmodum fidem facit CHARDINVS Eques. *a*)

§. XX.

Vixum ergo animalem nunquam solum esse adhibendum, dicta fatis suadent, sed ut nostra sanitas firmior perstet, erunt adiiciendi succi acescentes, vegetabiles liquores, sal, acetum, vinum &c. ut putre coerceatur & sanguinis abundantia prohibeatur: & in primis alcalinae ferarum volatiles carnes hac conditura egent. Quanta acidorum vis, quantum ea putre-

y) In libro *de Veteri Medicina*, & passim *de Diaet.*

z) vid. LINNAEI *Flor. Lappon.* 101. p. 70. PET. HÖGSTROM *Descript. Lapponiae Suecicae* cap. 6. §. 1. p. 129. & §. 8. p. 153. *versionis germanicae.*

a) *Voyages en Perse &c.* Amsterd. 1711. in 4. Tome II. *Description des Sciences* chap. 13. p. 60. seq.

D

tredinem arcent! Vti autem viētus animalis alcalescens, nimia copia & indies solus adhibitus, citissime humores nostros corrumpere valet, cacochymiam inferre, & inde febres & varia producere mala, ita etiam vegetabilia olera & similia edulia acescentia unice ingesta, neque corpus satis nutriunt, [minus enim vegetabilibus materiae viscidae gelatinosae inest] neque ad sanitatem nostram conferunt: destruunt potius corporis robur, quando nimia quantitate acida vegetabilia, fortioris in primis indolis, pro viētu adhibeantur. Namque omnibus fere vegetabilibus acescentibus inest vis resolvens, & acida vegetabilia mitiora sanguinem non cogunt, neque ei dispositionem inflammatoriam inducunt (quae tamen a viētu perpetuo animali oriri potest) sed potius resolvunt, ut acetum, vinum &c. Fuit ante BOERHAAVIUM tempus, quo crediderunt medici, acida sanguinem coagulare; sed id neque verum est, neque cum ratione medici acida ex praxi sua proscripserunt. Fatalis is error medicorum fuit, qui acida damnarunt, ex imputato falsissimo crimine coagulationis sanguinis, cum argumentum unicum a lacte repeterent. b). Rectius censuit Hippocrates, acidis nempe mitioribus inesse vim refol-

b) vid. BOERH. *Elem. Chem.* Tom. II Part. II. p. 331.

resolventem: adeoque conveniunt acida in morbis, in quibus sanguis densatur; aegritunc ipsivictum animalem, iis admodum nocivum, fastidiunt: acida contra, vegetabilia, fructus horaeos, &c. appetunt, quae incident, stimulent, gluten resolvant, putredini resistant. Et in universum vegetabilibus vis inest resolvens: neque de vehementioribus acidis hic sermo est: acida enim mineralia naturae nostrae minus apta sunt. Ex his autem facile est ad intellectu, posse sanguinem sensim, ab usu perpetuo vegetabilium, quae reparandae iacturae lymphatici glutinis apta non sunt, depauperari, declinare liquida a iusto eoque salutari spissitudinis gradu, quae naturae legibus conveniens est, neque vigorem & constantiam functionum persistere posse, & diarrhoea potius hominem exauriri.

§. XXI.

Cum itaque absque crasso sanguine sanitas persistere haud possit, detrimenta liquent, quae ex perpetuo usu acescentium, sine coniunctione amica alcalinorum animalium oriri necesse est, atque hisce sub conditionibus a legitimo compactionis gradu declinare

D 2

clinare humores, pallorem, debilitatem, & frigus inde subsequi. Diaeta si aquosa & vegetabilis ascens, & vita in primis otiosa & iners fuerit, cruoris portio in sanguine minuitur, eoque minuto, videtur calor quoque in corpore imminui. Plethoricus, cui globulorum rubrorum in sanguine abundantia est, facilis ex motu paululum aucto in febres incidit. Phlegmaticus contra, in cuius sanguine aqua pars abundat, parvam in eo humore globulorum rubrorum, ad illam serosorum proportionem habet, incommodisque illis ex motu musculari, aliquanto vehementiori oriundis, adeo obnoxius non est. Dependere igitur a globulis rubris praecipuam caloris causam, maxime probabile est: fit enim a corporibus densioribus maior frictio, globuli vero rubri, qui soli in sanguine flammam alunt, videntur esse pinguedo inflammabilis, densata per vires animales, mutata, rubra facta. Ii adeo liquidorum nostrorum densissimum sunt & maximi ponderis; hinc ab eorum maiori vel minori copia, frictio vel aucta vel imminuta dependebit. Sicut autem a densiore sanguine maior calor corpori conciliatur, ita quoque ab eodem maius nascitur robur & firmitas. *) Hacc

nim
que

*) Liceat hic paucissimis nuperrima meminisse experimenta, quae docuerunt, sanguini inhaerere ferrum, quae-

nim quo obtineatur, opus est, ut partes minimae cum inter se fortius cohaereant, tum reliquis validius agglutinentur. Quae ut rite fiant, inquilini corpori nostri humores, blandi non solum esse debent, sed lenti, quoque & gradum spissitudinis legitimum praese ferre, ne celeriter nimis dissipentur, & partibus nutrientibus, restaurandisque adnecti,

&

que VINCENTIVM MENGHINVM auctorem habent. vid.
comment. Acad. Bonon. Tom. II. Part. II. & III. Cruor enim, quoties calcinatur, & in pulverem reducitur, multas particulas habet quas magnes attrahit. Serum sanguinis dat pulverem cinereum, crux vero rubicundum, cui, ut experimenta (quae repetito ipse institui) ostendunt, particulae ferreae inhaerent. Reperitur vero ferrum in sanguine pro eadem portione, qua homo robustior est, & robur corporis humani a ferro in sanguine esse videtur. Unde ferrum in sanguine? Nulla planta est, nulla animalium caro, quae non aliquid ferri contineat; sed repertum est, vegetabilia parcam copiam recondere, inde quoque vegetabilis victus robur legitimum non addit; animalis contra, cum ei maior ferri quantitas insit, firmiores corpori vires ingenerat. Videtur, quod hic obiter notandum, a ferri maiori vel minori copia in sanguine, color eius dependere; per ferrum enim assumtum, cito reparantur globuli rubri, neque improbabile est, ferreas moleculas, crux inhaerentes, insigniter frictionem globulorum inter se, & ad latera vasorum promovere & augere

D 3

& sub amico amplexu solidescere adplicatae possint.
Ut adeo humores nostri, charactere hoc imbuti sint,
non poterit convenire merus victus vegetabilis, cu-
ius saponaceae particulae neque ipsae adhaerent, ne-
que alias permittunt adhaerere: requiruntur itaque ci-
bi animales, qui materiem gelatinosam, nutritiam, natu-
rae nostrae amicam, praeweant.

§. XXII.

Etsi vero haec, quae de connubio victus ani-
malis & vegetabilis hactenus exposita sunt, sic satis
firmo instent talo, & manifestum appareat, opti-
me sanitati consulere illos, qui utrumque alimento-
rum genus apte inter se coniungunt; tamen haud
quaquam iverim inficias, ut in omnibus Medicinalis
artis praexceptis, ita in hac quoque parte, plures
nasci differentias, ex diversa rerum circumstantium &
& praesertim climatum ratione, atque hinc fieri, ut
in nonnullis regionibus, valetudo melius perstet ab usu
cerealium, aut herbarum & horaeorum fructuum, in
aliis contra ab esu carnium aut piscium. Ita experien-
tia docet, neque ratio repugnat, sub calidiori caelo
& in oriente aequa sanam, a laetam vitam agere ho-
mines, quibus fere non nisi vegetabilia pro victu
sunt, quam sub frigidiore & septentrionali climate ii,
qui

qui meris ferme animalibus famem explent. Brachmanum in Asia philosophi Pythagorici, *Gymnosophistae* appellati, solis plantis, & superfluis animantium succis, commode diuque vivunt. Orcadum insularum & Hebridum incolae salitis piscibus vescuntur. In Islandia, Grönlandia, reliquis eius plague regionibus, pisces recentes & siccatus maxime comedunt, ipsamque cetorum pinguedinem bene ferunt. In Ingermannia, Germania, Anglia, ubi laeta & pingua sunt pascua, multum carnis consumitur. In Italia contra, Hispania, & Galliae provinciis australibus, parcus carnes in cibum admittunt. Etsi ergo iis, qui in frigidiore aere degunt, corpusque laboribus frangunt, magis conferant partes animalium; iis tamen, qui calidorem spiritum trahunt, ut plurimum vegetabilis vietus salubrior est c).

§. XXIII.

Neque minus hoc in negotio, ratio habenda est consuetudinis d). Unde enim alias fit, ut sylvani homi-

c) In finita in calidis regionibus, fructuum nascuntur genera, & appetitus ad vegetabilia acidula eo fortior est, quo calidior temperies &c. vid. *Generosissimi de HALLER* Prim. Lin. *Physiol.* p. 316. §. DLXXXVII. Aestuofissimis regionibus fere vegetabilibus vivitur, carnibus vero aut raro, aut cum periculo. Id. ib.

d) Consuetudo in cibo plurimum valet, & quosdam venenis enutritos perdurasse legimus. vid. Ioh. Bruyerenus de re cibaria Francof. 1606. p. 56.

homines , qui in Tridentino agro arbores secant, carbonesque parant, sola pulte miliacea cum lacte facta, quam vulgo appellant polenta, vivant & valeant (e)? ut in Apennino monte castaneis solis, pane, oleo, succo- que citri rustici Ligures videntur? Eremitae simplicibus herbis, oleribusque valetudinem tueantur, & cum tenui diaeta ut plurimum consenescant? f) Carthusiani pi- scibus fere solis vitam sustentent? Sed ne de his rebus aliisque pluribus longiorum, vetat temporis angustia, & necessitas repetendae patriae, postquam interea, dum hoc qualemque specimen paro , optimum mihi pa- trem acerbum funus abstulit. Quo magis, quae so, mihi condonent aequi rerum arbitri, quod hoc tam gravi & tam recenti vulnera afflictus, plura ac melio- ra in praesens afferre haud licuerit. Quod si Deus in posterum coepitis conatusque meis benigne adspi- ret , ut ego devotissime precor hoc, in quo nunc tenui calamo periculum feci , argumentum diffusius & meliori ordine prosequi, maioribus vi- ribus contendam atque allaborabo.

d) vid. Petr- And. Matthioli comment, in Dioscoridem Ve- net. MDLXX. libro 2. cap. 90. nec alio dicunt se ali- mento perdurare posse, quo toto anno vivant. Adeo verum est, quod ait VERVAMIYS, homo aegre ex plan- tis nutritur, ex seminibus tamen igne coctis, multo uero adhibitis, nutriri potest. vid. eius Op. omn. Francof.

1695. p. 505.

f) PAVLI olim & ANTONII exemplo. vid. BACO DE VERVLA- MIO loc. cit. p. 512.

Dicitur 15626